

تبیین ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم

احمد یاوریان^۱، صدیقه طوطیان اصفهانی^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۲۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۹

چکیده:

در هر جامعه، توجه دولتمردان و سیاستگذاران به رفاه امری مهم و ضروری تلقی می شود؛ زیرا رفاه از شاخص های اصلی توسعه است و جزء عناصر کلیدی تأثیرگذار بر سیاست خارجی جامعه محسوب می شود. جمهوری اسلامی ایران بر مبنای آموزه های دین مبین اسلام و با تأکید بر مولفه های دینی و ارزشهای مذهبی شکل گرفت و بر همین اساس مولفه های قدرت نرمی که در اسلام مطرح است متفاوت از مولفه های غربی مطرح شده می باشد. با توجه به روند روبه نزول رفاه در کشور ایران ضرورت دارد دولت جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی رفاه عمومی برنامه ها و راهبردهای متناسب رابه اجراء آورد. از این رو، هدف تحقیق حاضر، تبیین ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم است. تحقیق حاضر از نظر هدف، توسعه ای- کاربردی است. در مرحله کیفی تحقیق حاضر، از روش تحلیل تم و در مرحله اعتبارسنجی از روش توصیفی استفاده شد. در مرحله کیفی به منظور طراحی الگوی تحقیق، با ۲۰ نفر از خبرگان دانشگاهی و اجرایی که به صورت هدفمند انتخاب شدند، مصاحبه به عمل آمد و فرآیندها مصاحبه ها تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. در مرحله کمی برای اعتبارسنجی الگوی تحقیق، از مدیران و متخصصان وزارت امور خارجه با پرسشنامه نظرخواهی شد و داده ها با روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار smart PLS تحلیل گردید. حجم نمونه تعداد ۲۱۶ نفر با فرمول کوکران محاسبه گردید و اعضای نمونه با روش تصادفی ساده انتخاب شدند. بر اساس یافته ها، ۳ دسته متغیر پیشرانها، راهبردها و پیامدها و نتایج برای ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم شناسایی گردید. پیشرانهای رفاه عمومی شامل ۵ بعد اقتصادی، فرهنگی، سلامت، اجتماعی و سیاسی و همچنین راهبردهای مربوط به دولت شامل ۶ مورد اخلاق مداری، عدالت محوری، دین محوری، ارزش مداری، خدامحوری و ولایت مداری است.

واژگان اصلی: رفاه عمومی، قدرت نرم، دولت جمهوری اسلامی ایران.

۱. دانشجوی دکتری رشته مدیریت دولتی، گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه

آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. دانشیار گروه مدیریت دولتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مقدمه

رفاه عمومی مقوله‌ای یکپارچه و منسجم است که از تلاقی عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زندگی عینیت پیدا می‌کند (آتالا^۱ و همکاران، ۲۰۱۸). یکی از عوامل ایجادکننده تمایز در بین کشورها، وضعیت رفاه عمومی است. تأمین رفاه عمومی از دیرباز به عنوان یکی از ارکان امنیت ملی و سیاست خارجی کشورها محسوب شده و میزان توفیق دولت‌ها برای حصول هدف مذکور، به عنوان یکی از مولفه‌های قدرت آن‌ها در عرصه بین‌المللی تلقی می‌شود؛ به نحوی که تحقق زندگی خوب جزء وظایف اصلی دولت‌ها است (دونکن^۲، ۲۰۱۰). همچنین، با ظهور همه‌گیری کرونا، وضعیت سطح رفاه عمومی شروع به تغییر کرد. شاخص‌های سطح پزشکی، فناوری دیجیتال و عوامل پیش‌بینی نشده فورس ماژور شروع به ظهور کردند. بدیهی است که رویکرد جدیدی برای درک پیشرفت اجتماعی در شرایط جدید اقتصادی، اجتماعی و سیاسی موردنیاز است (کوزلوسکی^۳ و همکاران، ۲۰۲۱).

در هر جامعه، توجه دولتمردان و سیاستگذاران به رفاه امری مهم و ضروری تلقی می‌شود؛ زیرا رفاه از شاخص‌های اصلی توسعه است و جزء عناصر کلیدی تأثیرگذار بر سیاست خارجی محسوب می‌شود. رفاه یک مفهوم چندوجهی اجتماعی-اقتصادی-سیاسی است که به تناسب رکود و یا رونق تولید ملی، تحت تأثیر قرار می‌گیرد و اهداف اساسی آن حفظ شان انسان‌ها، مسئولیت‌پذیری جامعه در قبال آن و ارتقاء توانمندی کلیت جامعه در زمینه‌های فردی و جمعی است (حرری و همکاران، ۱۳۹۹). رفاه عمومی باعث ایجاد آرامش خاطر و عزت نفس فرد و جامعه، بالا رفتن ضریب بهره‌وری، فراهم کردن زمینه مناسب برای تحقق رشد و توسعه پایدار، تحقق عدالت اجتماعی و کسب جایگاه بهتر در جامعه جهانی برای کشورها می‌شود و تأمین رفاه عمومی از گذشته یکی از ارکان امنیت ملی کشورها محسوب می‌شده و میزان موفقیت دولت‌ها برای دستیابی به آن به عنوان یکی از مولفه‌های قدرت آن‌ها تلقی می‌شود (وانگ و وانگ^۴، ۲۰۲۱).

دولت‌ها، تأمین‌کنندگان جامع رفاه عمومی قلمداد می‌شوند و برنامه رفاه اجتماعی از تکالیف دولت محسوب می‌شود تا به وسیله آن زمینه تحقق عدالت اجتماعی در جامعه فراهم شود (سلیمی

¹ Atalla

² Duncan

³ Kozlovskiy

⁴ Wang & Wang

فر و همکاران، ۱۳۹۴). تفاوت در مدیریت دولتی کشورها و کیفیت سیاست خارجی کشورها می تواند منجر به تفاوت در سطح رفاه شود. دولت ها از طریق انتخاب های متنوع سیاست گذاری مانند روابط خارجه، تعاملات لاکشورها، تخصیص بودجه، قانون گذاری، سیاست رفاهی، آموزش، سیاست مالیاتی، مسکن، حمل و نقل و غیره، قدرتی قوی در سیاست گذاری و شرایط اقتصادی اعمال می کنند. دولت ها نقش مهمی در ارتقاء و حفاظت از سلامت و رفاه جامعه خود دارند (هانت^۱، ۲۰۱۲). ارتقای استانداردهای موجود از طریق قابلیت های مختلف که در مفهوم رفاه منعکس شده است از جمله سیاست خارجی، یکی از راهبردهای ریشه کن کردن این تفاوت هاست (فوسو^۲، ۲۰۱۷).

یکی از عوامل ایجاد کننده تمایز بین کشورها، شاخص رفاه است. ارتقای رفاه عمومی یا ملی تحت تاثیر عوامل مختلفی است. در رویکردهای جدید توسعه، برای بهبود رفاه ملی، قدرت نرم مطرح شده است. نتایج یافته ها نشان داد که مولفه های قدرت نرم تاثیر مستقیمی بر رفاه ملی دارد. تامین اجتماعی یکی از دغدغه های اصلی سیاستگذاران در جوامع مختلف است که این مهم در اسناد بالادستی نظام و جهت گیری های کلان و راهبردی ایران نیز همواره مورد تاکید بوده است. بی شک، اغلب سیاست هایی که در اقتصاد اتخاذ می گردد، باعث بهبود شرایط اقتصادی و در نهایت رفاه اجتماعی است (مهدوی، ۱۳۹۵).

یکی از اهداف دولتها از جمله دولت ایران در دنیای امروز افزایش رفاه مردم است؛ در نتیجه دولتها از طریق مداخلات در اقتصاد به دنبال دستیابی به چنین هدفی هستند، اما ممکن است نتوانند در دستیابی به چنین هدفی موفق باشند (نادمی و مفتخری، ۱۳۹۶). در بررسی موسسه لگاتوم^۳ با توجه به شاخص های رفاه عمومی در سال ۲۰۲۰ کشور ایران در بین ۱۶۷ کشور رتبه ۱۲۰ را به خود اختصاص داده است و این ناشی از پایین بودن شاخص های رفاهی در کشور نسبت به سایر کشورها می باشد (موسسه پژوهشی لگاتوم^۳، ۲۰۲۰). همچنین، مطالعات نشان می دهد که فقدان اعتماد عمومی مساله فراروی بسیاری از کشورهای توسعه یافته، در حال توسعه و دیگر کشورها است. دلایل متعددی بر این روند کاهش اعتماد عمومی مترتب است و علت این افول تا به امروز مورد مباحثه است. بعضی اعتقاد دارند که اعتماد به دولت، به عملکرد مقامات دولتی یا نهادهای اداری بستگی دارد (رشیدی و همکاران، ۱۴۰۰). ناکارآمدی سیاست های دولتی در زمینه های مختلف از

¹ Hunt

² Fosu

³ Legatum Prosperity Index

جمله رفاه عمومی تا حدی بوده است که مقام معظم رهبری در دیدار با مسئولان دولت سیزدهم در تاریخ ۶ شهریور ۱۴۰۰ ضمن تاکید بر آسیب دیدن اعتماد مردم، فرمودند که: "مسئله احیای اعتماد مردم و امید مردم هم بسیار چیز مهمی است؛ چون اعتماد مردم بزرگ‌ترین سرمایه دولت است". همچنین، در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اصول متعددی بر سیاست رفاه و تأمین اجتماعی اشاره دارند: از جمله بند یک اصل ۴۳ قانون اساسی، اقتصاد جمهوری اسلامی ایران را براساس ضوابطی استوار می‌سازد که یکی از آنها تأمین نیازهای اساسی مردم مانند مسکن، خوراک، پوشاک، بهداشت، درمان، آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه است. همچنین، از اصول اولیه و مبانی دولت رفاه این است که حداقل امکانات رفاهی برای شهروندان فراهم گردد و نیازهای اساسی آنها تأمین شود تا بتوانند با همین حداقل ها گذران زندگی کنند. بند یک اصل ۴۳ قانون اساسی نیز به خوبی به این موضوع اشاره داشته و اصل ۳۱ نیز بر همین نکته تکیه دارد. همچنین، اصل ۲۹ قانون اساسی مقرر می‌دارد که: بر خورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بیکاری، پیری، از کار افتادگی، بی سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح و نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی، دولت مکلف است طبق قوانین از محل درآمدهای عمومی و درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند (امجدی و همکاران، ۱۳۹۹).

با توجه به کاهش سطح رفاه جامعه از جمله در زمینه اقتصادی به دلایل مشکلات تحریم و نواسانات ارزی، نیاز است دولت در زمینه سیاستگذاری خود در داخل و خارج زمینه رفاه حساسیت بیشتری به کار گیرد که در این زمینه نقش دولت جمهوری اسلامی ایران ویژه است. از این رو، نیاز است با توجه به شرایط موجود و همچنین ویژگی های بومی کشور، دولت جمهوری اسلامی ایران راهبردهایی را فراهم کند تا بتواند در ارتقای رفاه عمومی نقش خود را ایفا کند که بدین منظور در این تحقیق، برای تعریف راهبردها از اصول و مفاهیم قدرت نرم بهره گرفته شد. همچنین، با توجه به اینکه جمهوری اسلامی ایران، نظامی مردم سالار و دین محور است، هم براساس اسناد بالادستی کشور از جمله قانون اساسی و هم از نظر شرع و دین، باید زمینه رفاه عامه مردم از جوانب مختلف فراهم شود. از این رو، انجام تحقیق از نظر تاکید اسناد بالادستی و اصول دینی کاملاً ضروری است و نتایج تحقیق می‌تواند در زمینه ارتقاء رفاه عمومی راهگشا باشد. نهایتاً، بررسی های محقق نشان داد که اگرچه در تعدادی از تحقیقات داخلی و خارجی، مساله ارتقای رفاه عمومی مدنظر قرار گرفته، اما

به نظر می رسد که نتایج این تحقیقات فاقد یک الگوی جامع و نظام مند است و از این رو، در این زمینه خلاء تحقیقات وجود دارد. در این تحقیق باتوجه به موارد مطرح شده، سوال اصلی تحقیق به اینگونه مطرح می شود: ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم کدامند؟

پیشینه تحقیق

در تعدادی از تحقیقات پیشین داخلی و خارجی، به بحث رفاه پرداخته شده است که در ادامه بررسی می گردد.

تحقیقات داخلی: دانایی فرد و باباشاهی (۱۴۰۰)، به بررسی نقش سرمایه های انسانی در بخش دولتی بر ارتقاء رفاه ملی پرداختند. نتایج پژوهش آن ها نشان داد که بخش دولتی با بهره‌مندی از سرمایه های انسانی توانمند و متمایز، می تواند ظرفیت رقابت پذیری ملی را ارتقاء دهد که این امر منجر به تقویت دولت می شود و در نهایت زمینه برای ارتقاء رفاه ملی فراهم می شود. اسکندری و همکاران (۱۴۰۰) نیز، در تحقیق خود به شناسایی عوامل موثر بر رفاه عمومی با رویکرد توسعه عدالت اجتماعی پرداختند. براساس نتایج، ابعاد رفاه عمومی با رویکرد توسعه عدالت اجتماعی شامل مشارکت، پاسخگویی، کارایی و اثربخشی، تصویب و حاکمیت قانون، مسئولیت پذیری، شفافیت و عدالت بودند. کریم پور و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود، به مطالعه تاثیر حکمرانی خوب بر رفاه ملی پرداختند. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان داد که در کشورهای عضو همکاری اسلامی و عضو همکاری اقتصادی و توسعه بین حکمرانی خوب و رفاه ملی همبستگی معنادار مستقیمی وجود دارد. همچنین، نتایج پژوهش شاه آبادی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که در کشورهای درحال توسعه با پیچیده تر شدن اقتصاد علی رغم افزایش درآمد سرانه، توزیع درآمد نامتعادل تر شده است، و اثر نامتعادل تر شدن توزیع درآمد بر افزایش درآمد سرانه غالب بوده و در مجموع کاهش رفاه اجتماعی را به دنبال داشته است. زاهدی و همکاران (۱۳۹۵) در تحقیق خود به ارزیابی برنامه های توسعه جمهوری اسلامی ایران از منظر بازنمایی و کاربست نظریه های رفاه و عدالت اجتماعی (با تاکید بر برنامه پنجم توسعه) پرداختند. نتایج نشان داد که با اینکه بخش هایی از برنامه های توسعه، هماهنگی هایی با برخی نظریه ها یا برخی دلالت های نظری موجود در حوزه عدالت اجتماعی دارد، ارزیابی سیاستگذاری های رفاه در برنامه های توسعه و به طور مشخص برنامه پنجم، مبین نبود نگرش سنجیده و هدفمند در زمینه تامین عدالت رفاهی در مقیاس عمومی کشور است. نهایتاً، رفیعی و

همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای به بررسی نظر متخصصان ایرانی در مورد ابعاد و بیانگرهای شاخص رفاه اجتماعی ایران پرداختند. نتایج نشان داد که اشتغال، اقتصاد، تأمین اجتماعی، سلامت، آموزش و مسکن مهم‌ترین ابعاد، و میزان بیکاری، درصد پوشش بیمه تأمین اجتماعی، امید به زندگی در بدو تولد، میزان مالکیت مسکن، میزان باسوادی افراد بالاتر از ۶ سال، میزان ثبت نام در مدرسه، ضریب جینی، میزان تورم و درآمد ملی سرانه، مهم‌ترین بیانگرهای رفاه اجتماعی در ایران هستند.

تحقیقات خارجی: نتایج تحقیق گومز و ویافارا (۲۰۲۲) در کشور کلمبیا نشان داد که رشد اقتصادی همیشه به رفاه اجتماعی مربوط نمی‌شود. وانگ و همکاران (۲۰۲۱)، در تحقیق خود نشان دادند که افزایش رفاه ذهنی مردم برای توسعه اقتصادی پایدار یک کشور بسیار مهم است. کوزلوسکی^۱ و همکاران (۲۰۲۱) نیز، در تحقیق خود به ارزیابی رفاه عمومی در اوکراین در دوران همه‌گیری کرونا و دیجیتالی شدن اقتصاد پرداختند. نتایج نشان داد که سطح رفاه عمومی در اوکراین در دوران همه‌گیری کرونا در سطح بسیار پایین و حتی پایین‌تر از استانداردهای جهانی است. ووکلاتو و همکاران (۲۰۲۱) در مطالعه خود، دو چارچوب متفاوت برای ارزیابی رفاه عینی و ذهنی یا شادی و همچنین ابعاد مربوط به آنها ارائه دادند. "رفاه عینی"^۲ عمدتاً به دلیل چندبعدی بودن آن یک چالش اساسی است. بنابراین، محققان بر تعیین دقیق ابعاد اندازه‌گیری عینی آن متمرکز شده‌اند. رفاه عینی شامل ابعاد سلامت، فرصت‌های شغلی، محیط زیست، امنیت، سیاست و توسعه اجتماعی-اقتصادی است. "رفاه ذهنی"^۳، اصطلاح علمی خوشبختی، یک ارزش محوری در زندگی مردم است. در مورد رفاه ذهنی، نتایج نشان داد که ورزش، طبیعت و اوقات فراغت عوامل کوتاه مدت هستند؛ در حالی که روابط اجتماعی با عزیزان و موفقیت‌ها، عوامل تعیین‌کننده بلندمدت هستند. یافته‌های پژوهش گروندلر^۴ و همکاران (۲۰۲۰) بیان می‌کند که چگونه جامعه‌پذیری فرهنگی و تنوع بر سیستم‌های رفاهی تأثیر می‌گذارد. نتایج نشان داد که فرهنگ پیش‌بینی‌کننده مهمی برای دولت‌های رفاهی است. بنیشو و ماتی^۵ (۲۰۲۰)، در تحقیق خود به بررسی پاسخگویی و دوراندیشی در مدیریت رفاه پرداختند. فلوربی^۶ (۲۰۱۵) در مقاله‌ای به بررسی رابطه بین پایداری

¹ Kozlovskyi

² objective well-being

³ Subjective well-being

⁴ Grundler

⁵ Benish & Mattei

⁶ Fleurbaey

ورفاه عمومی بین نسلی پرداختند. نتایج نشان داد که چگونگی می توان شاخص های پایداری در رفاه عمومی از جمله امید به زندگی، بیکاری کل و سرانه تولید ناخالص ملی از طریق بهبود شاخص های آموزشی مورد تجزیه و تحلیل قرارگیرد.

جمع بندی تحقیقات پیشین نشان داد که اگرچه در تحقیقاتی مانند کریم پور و همکاران (۱۴۰۰)، دانایی فرد و باباشاهی (۱۴۰۰) و دانایی فرد و همکاران (۱۳۹۱) رابطه بین شیوه های مدیریت و رفاه عمومی تایید شده است، اما تاکنون تحقیقی به موضوع ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم نپرداخته و از این رو، در این زمینه خلاء تحقیقاتی وجود دارد. علاوه بر این، تاکنون تحقیقی به این موضوع نپرداخته که دولت جمهوری اسلامی ایران به عنوان متولی رفاه عمومی در کشور، با بهره گیری با چه راهبردهایی می تواند زمینه ساز ارتقای رفاه در جامعه باشد. ضمناً، در این تحقیق، ابعاد رفاه عمومی براساس قدرت نرم و شرایط بومی ایران شناسایی شد که از این جهت نیز تحقیق کاری جدید است. با توجه به خلاء های تحقیقاتی ذکر شده، هدف اصلی تحقیق حاضر شناسایی ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم است که با محوریت دولت جمهوری اسلامی ایران انجام می شود. همچنین، با توجه به خلاء تحقیقاتی موجود، از روش تحلیل تم بهره گرفته شد. الگوی تحقیق در شکل ۱ قابل ملاحظه است.

شکل ۱: چارچوب مفهومی تحقیق

روش شناسی تحقیق

هدف این تحقیق، تبیین ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم است. تحقیق حاضر، از نظر هدف توسعه ای- کاربردی و در زمره تحقیقات آمیخته (ترکیبی) است. این تحقیق در دو مرحله کیفی و کمی انجام می پذیرد. در مرحله اول از روش تحلیل تم برای طراحی مدل تحقیق و در مرحله دوم از روش مدل سازی معادلات ساختاری برای اعتبارسنجی مدل طراحی شده بهره

گرفته می شود. همچنین، پژوهش حاضر از آنجا که به دنبال تبیین ابعاد و مولفه های ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم می باشد که کاری جدید و نوآورانه است و پژوهشگران تحقیقات کمی روی آن انجام داده اند، از نوع اکتشافی به حساب می آید. همچنین، رویکرد این تحقیق استقرایی است؛ زیرا گذشته از فقدان الگوی ارتقای رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم، امکان قضاوت و ارائه الگوی کلی بر اساس آن، به دلیل پیچیدگی بالای موضوع مقدور نیست و نمی توان از کنار هم قرار دادن مقدمات کلی و بدیهی به نتیجه یا الگویی جدید دست یافت. بنابراین، باید موضوع تحقیق در سطوح مختلفی بررسی شود تا بتوان به موضوع کلی ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم دست یافت و از این رو، رویکرد استقرایی این امکان را میسر می سازد. این پژوهش، در دو مرحله کیفی با روش تحلیل تم و کمی با روش مدل سازی معادلات ساختاری انجام شده است که در ادامه هر از این مراحل به طور مجزا بررسی شده است.

مرحله کیفی: در مرحله کیفی به منظور طراحی مدل تحقیق، از روش تحلیل تم استفاده شد. تحلیل تم روشی برای تعیین، تحلیل و بیان الگوهای (تم‌ها) موجود درون داده‌ها است. این روش در خود، داده‌ها را سازماندهی و در قالب جزئیات توصیف می‌کند، اما می‌تواند از این فراتر رفته و جنبه-های مختلف موضوع پژوهش را تفسیر کند (براون و کلارک^۱، ۲۰۰۶). در مرحله کیفی، به منظور طراحی مدل از ۹ نفر از اساتید دانشگاهی و ۱۱ نفر از خبرگان اجرایی مصاحبه به عمل آمد. خبرگان دانشگاهی مشارکت کننده، ضمن داشتن مدرک دکتری، در رشته های مدیریت تحصیل کرده بودند و در زمینه رفاه مقاله یا پژوهشی انجام داده بودند. خبرگان اجرایی نیز ضمن داشتن حداقل مدرک کارشناسی ارشد، دارای حداقل ۱۰ سال سابقه مدیریت در وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران و آشنابه مسائل رفاه بودند. روش نمونه‌گیری در مرحله کیفی، از نوع هدفمند بود و مصاحبه ها تا آنجا ادامه یافت که داده ها به حد اشباع برسد. در زمان انجام مصاحبه‌ها، پژوهشگر در شیوه مطرح کردن سؤال‌ها دقت زیادی کرده است تا کیفیت و اعتبار موقعیت مصاحبه خدشه‌دار نشود. مشخصات خبرگان مشارکت کننده در مصاحبه در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: مشخصات خبرگان مشارکت کننده در مصاحبه

تعداد	مدرک تحصیلی
۱۵	دکتر

¹ Braun & Clarke

کارشناسی ارشد	۵
سابقه کاری	تعداد
بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۵
بین ۲۰ تا ۳۰ سال	۱۲
بیش از ۳۰ سال	۳
نوع خیره	تعداد
اجرایی	۱۱
دانشگاهی	۹

همچنین، به منظور تأیید روایی نتایج در مرحله کیفی تحقیق، از دو روش مثلثی و بررسی توسط اعضا استفاده شد. براساس دیدگاه مریام^۱ (۲۰۰۹)، برای روایی درونی بخش کیفی این پژوهش از روش های مثلثی و بررسی های اعضا استفاده گردید. در روش مثلثی^۲ چند منبع داده یا چند روش برای تأیید داده های در حال ظهور به کار گرفته می شود. در روش بررسی توسط اعضا^۳ نیز، از مشارکت کنندگان خواسته می شود تا به پرسش میزان قابل قبول بودن نتایج پاسخ دهند (مریام، ۲۰۰۹).

مرحله کمی: در مرحله کمی، به منظور اعتبارسنجی مدل طراحی شده در مرحله کیفی، از روش مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار smart PLS استفاده شد. قبل از انجام مدل سازی معادلات ساختاری، کفایت حجم نمونه با بهره گیری از شاخص KMO و آزمون بارتلت و همچنین، نرمال بودن داده ها با آزمون کولکوگروف-اسمیرنوف آزمون شد که نتایج نشان داد که حجم نمونه کافی است و داده ها برای انجام محاسبات مدل سازی معادلات ساختاری مناسب است. نمونه آماری در این مرحله، ۲۱۶ نفر از مدیران و متخصصان در وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بودند. در مرحله کمی، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه گردید و روش نمونه گیری نیز از نوع تصادفی بود. به منظور گردآوری داده ها، از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که روایی آن توسط ۴ نفر از خبرگان تأیید شد. همچنین، پایایی پرسشنامه نیز با روش آلفای کرونباخ مقدار ۰/۷۸۵ محاسبه شد که مقداری مناسب است. مشخصات نمونه آماری در جدول ۳ ارائه شده است.

¹ Merriam

² triangulation

³ member checks

جدول ۳. مشخصات نمونه آماری

جنسیت	تعداد
مرد	۱۷۱
زن	۴۵
سابقه کاری	تعداد
بین ۱۰ تا ۲۰ سال	۴۲
بین ۲۰ تا ۳۰ سال	۱۵۵
بیش از ۳۰ سال	۱۹
مدرک تحصیلی	تعداد
کارشناسی	۸۳
کارشناسی ارشد	۱۱۳
دکترا	۲۰
سن	تعداد
۳۰ تا ۴۰ سال	۳۸
۴۰ تا ۵۰ سال	۱۱۰
بالای ۵۰ سال	۶۸

یافته های تحقیق

در این پژوهش، به منظور تجزیه و تحلیل داده های کیفی که از مصاحبه های نیمه ساختاریافته حاصل شد و همچنین به منظور طراحی الگوی تحقیق، از روش تحلیل تم استفاده گردید. گام های طی شده به منظور طراحی مدل براساس دیدگاه براون و کلارک (۲۰۰۶) با روش تحلیل تم به صورت زیر است.

گام اول- آشنایی با داده ها: در این مرحله محقق به بررسی مصاحبه های انجام گرفته پرداخت. محتوای مصاحبه ها توسط محقق دوبار گوش داده شد تا نکته ای از قلم نیفتد. پس از یادداشت برداری از محتوای مصاحبه ها، محقق به بررسی و بازخوانی چندباره یادداشت ها پرداخت و محتوای آن ها را به طور دقیق بررسی کرد.

گام دوم- ایجاد کدهای اولیه: در این مرحله، پس از بررسی دقیق محتوای مصاحبه ها، محقق به شناسایی کدهای اولیه پرداخت. کدها یک ویژگی داده ها را معرفی می نمایند که به نظر تحلیل گر

جالب می رسد. داده های کدگذاری شده از واحدهای تحلیل (تم ها) متفاوت هستند (براون و کلارک، ۲۰۰۶). روش کار به این شکل بود که محقق برای محتوای بیان شده توسط مصاحبه شونده‌گان که به موضوع خاصی اشاره داشت، یک کد استخراج کرد. متن مصاحبه و کدهای استخراج شده برای اجزای تشکیل شده متغیر رفاه و همچنین، راهبردهای ارتقای رفاه توسط دولت جمهوری اسلامی ایران در جداول ۴ و ۵ ارائه شده است.

جدول ۴: چند نمونه متن مصاحبه و کدهای استخراج شده برای پیشران های رفاه در جامعه

ردیف	متن مصاحبه	کد (شاخص)
۱	رشد بخش بهداشت و سلامت در سالیان گذشته باعث شده امید به زندگی در جامعه افزایش یابد.	امید به زندگی
۲	بزرگترین نعمت در هر جامعه امنیت است که خدا رو شکر کشور ما شرایط مناسبی دارد.	امنیت
۳	برخلاف تبلیغات منفی که انجام می گیرد، آزادی افراد در کشور ما وضعیت مطلوبی دارد.	آزادی فردی
۴	کشور در زمینه سلامت، محققان و پژوهشگران بزرگی دارد که در دنیا سرآمد هستند.	آموزش و پژوهش های سلامت
۵	در زمینه پژوهش های علمی، رشد تولید علم قابل توجه بوده و مخصوصا در زمینه تعداد مقالات چاپ شده، کشور رشد زیادی کرده است.	تعداد پژوهشگران
۶	کشور ما از نظر بدهی خارجی شرایط مطلوبی دارد.	بدهی خارجی
۷	در کشور ما، مردم با وجود تنوع زیاد نژادی و قومی، به هویت ملی خود افتخار می کنند.	هویت محلی و ملی

براساس یافته‌ها، ۵۶ کد برای متغیر رفاه شناسایی شد. این کدها حاصل بررسی متن مصاحبه ها و شناسایی کدهای مربوط به آن ها بود. البته، در خیلی از موارد، مطالب بیان شده توسط مصاحبه شونده‌گان به مطالب مشترکی اشاره می کردند که کد مربوط به آن ها در مصاحبه ها وجود داشت. همچنین، علاوه بر شناسایی کدهای مربوط به متغیر رفاه، در ادامه راهبردهایی که مربوط به دولت جمهوری اسلامی ایران است، در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: چند نمونه متن مصاحبه و کدهای استخراج شده برای راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران

ردیف	متن مصاحبه	شاخص
۱	فرهنگ سازمانی باید مشوق اصول و مبانی دینی باشد.	تقویت فرهنگ دینی
۲	بهره گیری از افراد متعهد و باتقوا، می تواند بسیاری از دغدغه های اخلاقی رافع کند.	تاکید بر تقوا و خداترسی
۳	برای از بین بردن زمینه فساد، باید از افراد پاکدست بهره گرفت.	تاکید بر پاکدستی و درستی در

بین کارکنان		
مدیران دولت باید نسبت به قول هایی که می دهند و مخاطب آن قشر بزرگی از جامعه هستند، پاسخگو باشند.	۴	صدافت در گرفتار و عمل مدیران
در ارائه خدمات در دولت، باید عدالت حاکم باشد و منافع افراد مختلف تامین شود.	۵	رعایت عدالت در اجرای قوانین نسبت به تمام آحاد جامعه
رعایت اخلاق باید در تمامی اقدامات و برنامه های دولت رعایت شود.	۶	اولویت دادن به رعایت اخلاق در همه شئون
فرهنگ دولت باید برپایه اخلاق بنا شود و افراد به اجرای اصول اخلاقی تشویق شوند.	۷	نهایتی نهاده ارزش های اخلاقی در فرهنگ سازمانی

مرحله ۳- جستجوی تم ها: در این مرحله، کدهایی که از مرحله قبل استخراج بود و از نظر محتوایی با هم اشتراک داشتند، توسط محقق ادغام شده و تم ها را شکل دادند.

مرحله ۴- بازبینی تم ها: در این مرحله، محقق به بررسی مجدد تم ها پرداخت و نتایج کدگذاری را با نتایج شناسایی تم ها انطباق داد. همچنین، نقشه تم ها بررسی گردید که نشان داد ساختاری قابل قبول دارد.

مرحله ۵- مرحله ۵. تعریف و نام گذاری تم ها: پس از نهایی شدن نقشه تم ها و دسته بندی انجام شده، محقق نسبت به نام گذاری تم ها اقدام کرد.

نتایج حاصل از تحلیل تم مربوط به متغیر رفاه و راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران به صورت زیر است.

جدول ۶: نتایج کدگذاری متغیر رفاه

مولفه	شاخص
رفاه اقتصادی	بیکاری، ضریب جینی، تولید ناخالص داخلی، درآمد سرانه، شاخص فقر، امنیت تورمی، وضعیت تجارت خارجی، بدهی خارجی، حجم سرمایه گذاری انجام گرفته، آزادی اقتصادی (باز بودن اقتصاد) و قدرت خرید مردم
رفاه فرهنگی	دسترسی به آموزش، تعداد پژوهشگران، سطح تحصیلات، نرخ باسوادی، میزان مطالعه کتاب، سطح فعالیت مطبوعات، سطح تولید محصولات فرهنگی (فیلم، موسیقی و ...)، مشارکت مردم در فعالیت های فرهنگی، میزان حاکمیت دین و اصول دینی و سطح فساد
رفاه سلامت	امید به زندگی، تعدیه سالم، خدمات بیمه درمان، دسترسی به خدمات بهداشتی، مرگ و میر کودکان، سرانه مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت، سرانه مراکز ورزشی، سهم هزینه

های سلامت در سبب خانوار، تحول نظام سلامت، آموزش و تحقیقات سلامت، دسترسی به خدمات برای بیماران خاص و سالمندان و بیماری های روانی	
تساوی زنان، آزادی فردی، وضعیت بزهکاری و ناهنجاری های اجتماعی، امنیت، وضعیت پایداری خانواده ها، نرخ ازدواج و طلاق، دسترسی به خدمات عمومی، رشد جمعیت، حفاظت از محیط زیست، پوشش بیمه تامین اجتماعی، مالکیت مسکن و تامین معیشت پس از بازنشستگی	رفاه سیاسی
عزت نفس در جامعه، امید به آینده، اعتماد عمومی، شادی فردی، مشارکت در فعالیت های اجتماعی، سرمایه اجتماعی، نشاط معنوی، عدالت اجتماعی، هویت محلی و ملی، مشارکت در شبکه های اجتماعی و آرامش روانی	رفاه اجتماعی

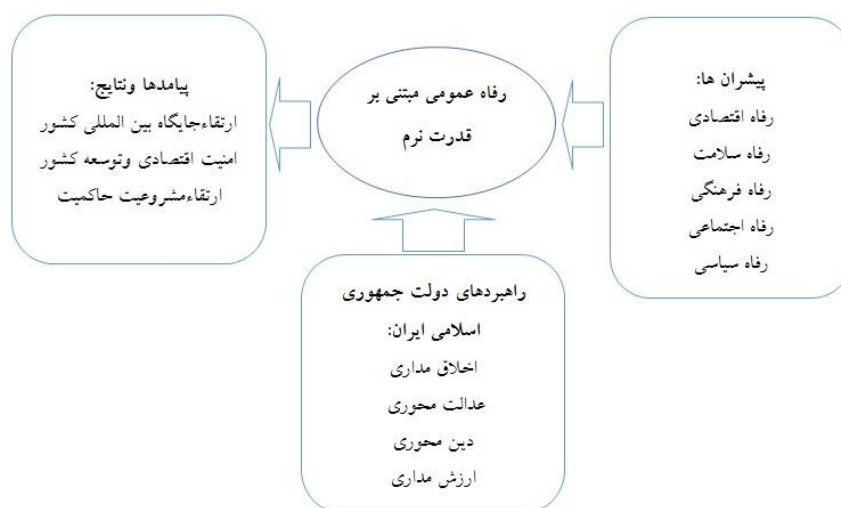
همان گونه که در جدول ۶ ملاحظه می شود، متغیر رفاه از ۵ مولفه رفاه اقتصادی، رفاه اجتماعی، رفاه فرهنگی، رفاه سلامت و رفاه سیاسی تشکیل شده است. یک جامعه که از نظر شاخص رفاه وضعیت مطلوبی دارد، باید در زمینه این ۵ مولفه وضعیت مطلوبی داشته باشد. همچنین، در جدول ۵، راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران به منظور ارتقای سطح رفاه جامعه می تواند به کار گرفته شود، پس از شناسایی تم های اصلی و فرعی ارائه شده است. همان گونه که در جدول ملاحظه می شود، ۶ بعد و ۱۸ مولفه برای راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران پس از مرحله استخراج تم ها، شناسایی شده است.

جدول ۵: نتایج کدگذار راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران

راهبرد اصلی	راهبرد فرعی
اخلاق مداری	رعایت ادب و احترام
	انتقادپذیری
	انضباط کاری
عدالت محوری	عدالت در بُعد سیاسی
	عدالت در بُعد فرهنگی
	عدالت در بُعد اقتصادی
دین محوری	پرستش و نیایش (بعد عبادتی)
	خودشناسی و خودسازی (بعد فردی)
	رابطه با انسان های دیگر (بعد اجتماعی)
ارزش مداری	ارزش کارکردی
	ارزش شناختی

ارزش موقعیتی	خداامحوری
توحید	
اخلاص	
تواضع	ولایت مداری
ولایتمداری امت در حوزه پیش	
ولایتمداری امت در حوزه منشی (احساس و عواطف)	
ولایتمداری امت در حوزه کنش (رفتار)	

براساس نتایج حاصل از تحلیل تم و نظرخواهی از خبرگان، مدل تحقیق طراحی گردید. در مدل تحقیق علاوه بر راهبردها که مبتنی بر ابعاد ومولفه های قدرت نرم است و ابعاد متغیر رفاه، پیامدهای حاصل از رفاه عمومی بارویکرد قدرت نرم که در مصاحبه ها به آن ها اشاره شده بود، ارائه شده که در شکل ۲ قابل مشاهده است.

شکل ۲: الگوی رفاه عمومی مبتنی قدرت نرم (منبع: یافته های تحقیق)

همچنین، برای روایی بخش کیفی این پژوهش از روش های مثلثی و بررسی های اعضا استفاده می گردد. بدین منظور، نتایج تحلیل تم توسط ۴ نفر از اساتید دانشگاهی و ۲ نفر از خبرگان اجرایی شرکت کننده در مصاحبه بررسی شد که نتایج مورد تایید آن ها قرار گرفت. همچنین، نتایج تحقیق با تئوری های موجود و گزارشات در زمینه رفاه جامعه مورد بررسی قرار گرفت که با نتایج تحلیل تم سازگاری داشت.

برای بررسی پایایی مرحله کیفی نیز، از بین مصاحبه های انجام شده در این پژوهش، تعداد ۴ مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب گردید و هر کدام در فاصله زمانی ۱۴ روز دو بار توسط محقق کدگذاری گردید. سپس کدهای تعیین شده برای هر یک از مصاحبه ها به صورت تک تک با هم مقایسه شدند. در هر یک از مصاحبه ها، کدهای مشابه به عنوان "توافق" و کدهای غیرمشابه به عنوان "عدم توافق" مشخص گردید. قابلیت اعتماد یا پایایی نتایج پژوهش در جدول ۷ نشان داده است.

جدول ۷: قابلیت اعتماد یا پایایی نتایج پژوهش

مصاحبه	تعداد کد در مرحله اول	تعداد کد در مرحله دوم	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	درصد پایایی
۱	۲۸	۳۲	۲۵	۳	۸۳
۲	۳۳	۳۶	۳۱	۳	۸۹
۳	۳۲	۳۰	۲۸	۲	۹۰
۴	۲۹	۲۷	۲۶	۲	۹۲
کل	۳۰/۵	۳۱/۲۵	۲۷/۵	۲/۵	۸۸/۵

همان طور که در جدول ملاحظه می شود، میانگین کدها در مرحله اول ۳۰/۵، میانگین کدها در مرحله دوم ۳۱/۲۵، میانگین توافقات ۲۷/۵، میانگین عدم توافقات ۲/۵ و پایایی کل ۸۸/۵ درصد است که با توجه به اینکه بالاتر از ۷۰ درصد می باشد، پایایی تایید شد.

اعتبارسنجی مدل تحقیق

در تحقیق حاضر، از روش مدل سازی معادلات ساختاری بر پایه روش حداقل مربعات جزئی (PLS) برای آزمون مدل رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم استفاده شد. بدین منظور، نرم افزار Smart PLS استفاده شد. در ابتدا برای اعتبارسنجی مدل، باید از کفایت نمونه^۱ که ۲۱۶ نفر از مدیران و خبرگان دروزارت امور خارجه جمهوری اسلامی ایران بود، اطمینان حاصل کرد. روش های متعددی برای بررسی کفایت حجم نمونه وجود دارد که از جمله آن ها شاخص KMO می باشد که مقدار آن همواره بین ۰ تا ۱ در نوسان است. از سوی دیگر، برای اطمینان از مناسب بودن داده ها مبنی بر اینکه ماتریس همبستگی هایی که پایه تحلیل قرار می گیرد در جامعه برابر با صفر نیست، از آزمون بارتلت^۲

¹ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy

² Bartlett Test

(t) استفاده گردید. با توجه به مقدار شاخص KMO و همچنین مقدار آماره بارتلت^۱ که به ترتیب برابر با ۰/۸۱۲ و ۰/۰۰۰ است، نتایج نشان‌دهنده کفایت نمونه‌ها است.

پس از تایید کفایت حجم نمونه، باید پایایی و روایی بررسی گردد. آلفای کرونباخ، معیاری کلاسیک برای ارزیابی پایایی و سنجش مناسب برای بررسی پایداری درونی (سازگاری درونی) است. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷، بیانگر پایایی قابل قبول است. از آنجا که آلفای کرونباخ یک روش سستی برای تعیین پایایی سازه‌ها است، معیار مدرن‌تری نسبت به آلفا به نام پایایی ترکیبی به کار می‌رود. این معیار توسط ورتس و همکاران (۱۹۷۴) معرفی شد و برتری آن نسبت به آلفای کرونباخ در این است که پایایی سازه‌ها نه به صورت مطلق، بلکه با توجه به همبستگی سوالاتشان با یکدیگر محاسبه می‌شود (همبستگی سوالات یک متغیر در مدل). با توجه به جدول ۸ مقدار پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ برای همه متغیرها تأیید شد، زیرا بزرگتر از ۰/۷ هستند. همچنین، برای بررسی روایی همگرا از معیار AVE (میانگین واریانس استخراج شده) استفاده گردید که نشان‌دهنده میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌های خود است و هر چه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بهتر است. فورنل و لارکر (۱۹۸۱) معیار AVE را برای سنجش روایی همگرا ارائه کردند و مقدار بحرانی برای آن را مقدار ۰/۵ بیان کردند. مقادیر محاسبه شده AVE گون همگی بالای ۰/۵ است، نشان دهنده این است که روایی همگرای متغیرهای تحقیق مناسب است

جدول ۸: مقادیر آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و AVE

متغیر	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی	AVE
رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم	۰/۸۶	۰/۸۹	۰/۷۱
پیشران‌ها	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۸۳
راهبردها	۰/۸۱	۰/۸۴	۰/۷۰
پیامدها	۰/۷۹	۰/۸۴	۰/۶۸

روایی واگرا سومین معیار سنجش برازش مدل‌های ساختاری است. به زعم فورنل و لارکر، روایی واگرا وقتی قابل قبول است که میزان میانگین واریانس استخراج شده برای هر سازه، بیش از واریانس اشتراکی بین آن سازه و سازه‌های دیگر در مدل تحقیق باشد. با توجه به جدول ۹ می‌توان گفت که روایی واگرا زمانی در حد قابل قبولی است که جذر میانگین واریانس استخراج شده

^۱ Bartlett's Test of Sphericity Sig

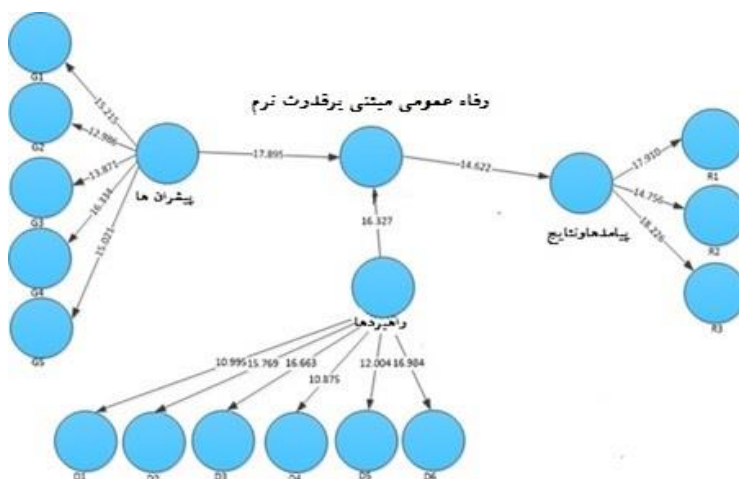

($\sqrt{AVE}$) برای هر متغیر بیشتر از همبستگی آن متغیر با سایر متغیرها است. بنابراین روایی رواگرای متغیرهای پرسشنامه تحقیق مورد تایید است.

جدول ۹: محاسبات مربوط به روایی واگرا

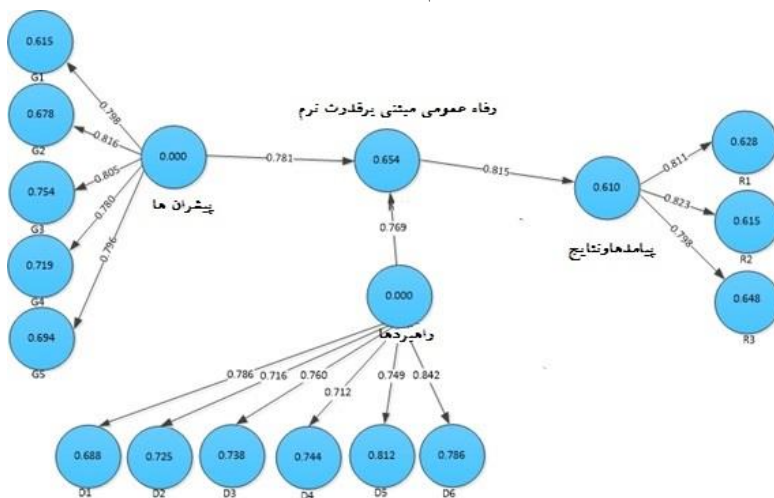
متغیر	رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم	پیشران ها	راهبردها	پیامدها
رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم	۰/۸۱۶			
پیشران ها	۰/۳۱۵	۰/۸۲۵		
راهبردها	۰/۲۴۸	۰/۳۱۶	۰/۷۸۵	
پیامدها	۰/۳۴۶	۰/۳۱۵	۰/۲۹۵	۰/۷۲۱

همچنین، بخش ساختاری مدل برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به پرسش‌ها و متغیرهای آشکار نیازی ندارد و تنها به متغیرهای پنهان و روابط میان آن‌ها توجه می‌شود. در این تحقیق، برآزش مدل ساختاری با استفاده از معیارهای ضریب تعیین (R^2)، معیار GOF ، Q^2 و ضرایب معناداری انجام گرفت. برای سنجش رابطه بین سازه‌ها در مدل‌های معادلات ساختاری، اعداد معناداری t مورد بررسی قرار می‌گیرد. اگر مقدار آماره محاسبه شده برای t خارج از بازه $-1/96$ تا $+1/96$ قرار گیرد، در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار خواهد بود و اگر مقدار آماره t درون این بازه قرار گیرد، در نتیجه ضریب مسیر برآورد شده معنادار نبوده و فرضیه متناسب با آن رد خواهد شد. شکل شماره ۳ مدل مفهومی تحقیق را در حالت معناداری ضرایب نشان می‌دهد.

شکل ۳: مدل ساختاری تحقیق در حالت ضرایب معنی داری

مطابق با اطلاعات ارائه شده در شکل شماره ۳، تمام روابط تدوین شده در مدل مفهومی تحقیق تایید قرار گرفت. زیرا مقدار آماره t که برای آن‌ها گزارش شده است، بیشتر از مقدار بحرانی $1/96$ در سطح اطمینان ۹۵ درصد است. ضمناً، شکل ۴ مدل مفهومی تحقیق را در حال تخمین ضرایب استاندارد نشان می‌دهد. در این شکل شدت تاثیرگذاری متغیرها بر یکدیگر مشخص شده است. درون یک مدل معادلات ساختاری هر اثر مستقیم، رابطه‌ای را میان یک متغیر وابسته و متغیر مستقل، مشخص و بیان می‌کند. اگرچه یک متغیر وابسته در یک اثر مستقیم دیگر می‌تواند متغیر مستقل باشد و برعکس.

شکل ۴: مدل ساختاری تحقیق در حالت استاندارد

همچنین، جدول روابط بین اجزای مدل را براساس نتایج مدل سازی معادلات ساختاری نمایش داده است. همانگونه که ملاحظه می شود، کلیه ضرایب مسیر محاسبه شده معنادار هستند و بنابراین، روابط تعریف شده در مدل تحقیق مورد تایید قرار گرفتند.

جدول ۱۰: نتایج تحلیل مسیر

ردیف	مسیر	ضریب مسیر	t-Value	نتیجه
۱	پیشران ها	۰/۷۸۱	۱۷/۸۹۵	تایید
۲	راهبردها	۰/۷۶۹	۱۶/۳۲۷	تایید
۳	رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم	۰/۸۱۵	۱۴/۶۲۲	تایید

براساس نتایج معادلات ساختاری، مقدار آماره t مسیر پیشران ها به رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم است، بزرگتر از ۱/۹۶ است؛ لذا رابطه بین این دو متغیر معنی دار است و ضریب مسیر ۰/۷۸۱ نشان می دهد که رابطه مثبتی بین این دو متغیر وجود دارد. بدین صورت که اگر پیشران ها یک واحد افزایش یابد به شرط ثابت نگه داشتن سایر عوامل، راهبردها ۰/۷۸۱ واحد افزایش خواهد یافت. در مورد سطح معنی داری مسیر راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران چون مقدار آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ است، لذا رابطه بین دو متغیر معنی دار می باشد و ضریب مسیر ۰/۷۶۹ نشان از آن دارد که رابطه مثبتی بین این دو متغیر وجود دارد. بدین صورت که اگر راهبردها، یک واحد افزایش پیدا کند، به شرط ثابت نگه داشتن سایر عوامل، رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم ۰/۷۶۹ واحد افزایش خواهد یافت. نهایتاً، در مورد سطح معنی داری مسیر عوامل رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم به پیامدها با توجه به اینکه مقدار آماره t بزرگتر از ۱/۹۶ است، لذا رابطه بین دو متغیر معنی دار می باشد و ضریب مسیر ۰/۸۱۵ نشان از آن دارد که رابطه مثبتی بین این دو متغیر وجود دارد. بدین صورت که اگر رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم، یک واحد افزایش پیدا کند، به شرط ثابت نگه داشتن سایر عوامل، پیامدها ۰/۸۱۵ واحد افزایش خواهد یافت. بنابراین، کلیه ضرایب مسیر محاسبه شده معنادار هستند و بنابراین، روابط تعریف شده در مدل تحقیق مورد تایید قرار گرفتند. همچنین، ضریب تعیین (R^2) معیاری است که نشان دهنده میزان تغییرات در هریک از متغیرهای وابسته مدل است که به وسیله متغیرهای مستقل تبیین می شود. مقدار R^2 تنها برای متغیرهای درون زای مدل محاسبه می شود. هرچه مقدار R^2 سازه های درون زای مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل خواهد بود. چین (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و

قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به وسیله معیار ضریب تعیین تعریف کرده است. مقدار R^2 برای رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم ۰/۶۵۴ و برای متغیر پیامدها ۰/۶۱۰ محاسبه گردید که مقادیری قابل قبول و مناسب هستند.

ضمناً، شاخص Q^2 توسط استون و گیزر (۱۹۷۵) معرفی شد که این شاخص، قدرت پیش‌بینی مدل را نشان می‌دهد. از دیدگاه آن‌ها، مدل‌هایی که دارای برازش بخش ساختاری مناسبی هستند، باید قابلیت پیش‌بینی شاخص‌های مربوط به سازه‌های درون‌زای مدل را داشته باشد. در صورتی که مقدار Q^2 در مورد یک سازه درون‌زا صفر و یا کمتر از صفر باشد، نشان می‌دهد که روابط بین سازه‌های دیگر مدل و آن سازه درون‌زا به خوبی تبیین نشده است و مدل نیاز به اصلاح دارد. هنسلا و همکاران (۲۰۰۹) در مورد شدت قدرت پیش‌بینی در مورد سازه‌های درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را مشخص کردند. معیار Q^2 برای متغیر رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم مقدار ۰/۳۳ و پیامدها مقدار ۰/۳۱ محاسبه گردید که مقادیر مناسبی هستند. نهایتاً، معیار GOF نیز مربوط به برازش کلی مدل ساختاری است؛ بدین معنی که با این معیار، محقق می‌تواند پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل تحقیق، برازش کلی را نیز کنترل کند. سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۵ به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF بیان شده اند که حصول عدد ۰/۳۳ برای این مدل، نشان از برازش مناسب مدل تحقیق دارد.

نتیجه گیری

هدف تحقیق حاضر، تبیین ابعاد و مولفه‌های ارتقای رفاه عمومی بارویکرد قدرت نرم است. براساس یافته‌ها، ۳ متغیر پیشران‌ها، راهبردها و پیامدها برای رفاه عمومی بارویکرد قدرت نرم شناسایی گردید. تعداد پیشران‌های شناسایی شده ۵۶ کد، راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران ۱۷۹ کد و پیامدهای رفاه عمومی بارویکرد قدرت نرم ۲۷ کد است. پیشران‌های رفاه عمومی شامل ۵ بعد اقتصادی، فرهنگی، سلامت، اجتماعی و سیاسی و همچنین، راهبردهای مربوط به دولت جمهوری اسلامی ایران شامل ۶ مورد اخلاق محوری، عدالت محوری، دین محوری، ارزش‌مداری، خدمات‌محوری و ولایت‌مداری است. نتایج تحقیق نشان داد که استفاده از اصول قدرت نرم در ارتقای رفاه عمومی می‌تواند نقش زیادی به ویژه در سیاست‌گذاری خارجی داشته باشد. همچنین،

راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران در بهبود شرایط رفاه عمومی و ارتقاء جایگاه بین المللی ایران نقش تعدیل کننده مهمی را ایفا کند.

الگوی ارائه شده در این تحقیق از سه جزء اصلی شامل پیشران‌ها، راهبردها و پیامدها تشکیل شده است. پیشران‌ها در واقع محرک هایی هستند که انجام اقدامات و برنامه های مبتنی بر قدرت نرم در زمینه رفاه عمومی را ایجاب می کند. براساس یافته های تحقیق حاضر، پیشران‌ها شامل ۵ بعد رفاه در جامعه هستند که شامل رفاه اقتصادی، فرهنگی، سلامت، اجتماعی و خوشبختی و نشاط است. در این تحقیق، ابعاد رفاه عمومی شناسایی شده در سایر تحقیقات مورد توجه قرار گرفته است، اما ضمن ایجاد یک تفکیک مناسب بین ابعاد رفاه عمومی، در بین شاخص‌ها، عوامل بومی گنجانده شده است. مثلا در بعد فرهنگی، شاخص "حاکمیت دین و اصول دینی" و یا در بعد اجتماعی، شاخص "نشاط معنوی" نمونه هایی از وجود شاخص های بومی در الگوی تحقیق است. الگوی ارائه شده در تحقیق حاضر، با سایر الگوهای اندازه گیری رفاه عمومی مانند تحقیق خستو و همکاران (۱۳۹۷)، رفیعی و همکاران (۱۳۹۳) و مک کریا و همکاران (۲۰۱۵) سازگار است و آن‌ها را پوشش می دهد. همچنین، الگوی تحقیق حاضر، دو بعد "رفاه عینی" و "رفاه ذهنی" ارائه شده توسط ووکلاتو و همکاران (۲۰۲۱) را پوشش می دهد و ابعاد اقتصادی، سلامت و سیاسی بیشتر با "رفاه عینی" و ابعاد فرهنگی و اجتماعی با "رفاه ذهنی" سازگاری دارد. همچنین، متغیرهای مطرح شده توسط گروندلر^۱ و همکاران (۲۰۲۰) در ابعاد اجتماعی و فرهنگی الگوی تحقیق پوشش داده شده است و با آن سازگاری دارد. در مجموع می توان گفت، الگوی تحقیق علاوه بر پایه الگوهای موجود در زمینه رفاه عمومی بنا شده و با آن‌ها سازگاری دارد، نسبت به الگوهای موجود، جامع تر و عملیاتی تر است.

همچنین، در تحقیق حاضر، راهبردهای دولت جمهوری اسلامی ایران در زمینه رفاه عمومی مبتنی بر قدرت نرم شناسایی شده است. این راهبردها شامل شامل ۶ مورد اخلاق محوری، عدالت محوری، دین محوری، ارزش مداری، خدمات محوری و ولایت مداری هستند. راهبردهای شناسایی شده جنبه های مختلف ماموریت دولت جمهوری اسلامی ایران را به عنوان متولی رفاه عمومی جامعه پوشش می دهد و از آنجا که تاکنون شناسایی راهبردها در سایر تحقیقات بررسی نشده، نتایج حاصل شده قابل مقایسه با نتایج دیگر تحقیقات نیست. البته با توجه به اینکه خبرگان مشارکت کننده در

¹ Grundler

تحقیق، هم از نگاه علمی و هم اجرایی به ارائه راهبردهای ارتقاء دهنده رفاه عمومی پرداختند و از این نظر راهبردهای ارائه شده در این تحقیق، هم پشتوانه علمی و هم قابلیت اجرایی لازم را دارند. نهایتاً، رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم می تواند پیامدهای ارزشمندی از جمله ارتقاء جایگاه بین المللی کشور، امنیت اقتصادی و توسعه کشور و ارتقاء مشروعیت حاکمیت را به همراه داشته باشد. با توجه به اینکه در سالیان اخیر مسائل معیشتی و اقتصادی متعددی در جامعه رخ داده و سطح نشاط و شادمانی مردم کاهش یافته است، انجام راهبردهای مطلوب در زمینه رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم توسط دولت جمهوری اسلامی ایران می تواند تاثیر زیادی در زمینه مشروعیت حاکمیت داشته باشد و کاهش سطح اعتماد بین دولت و حاکمیت و شهروندان را پوشش دهد. همچنین، مشکلات اجتماعی و فرهنگی در سطح جامعه طی سالیان اخیر زیاد شده که براساس یافته های تحقیق راهبردها در زمینه رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم می تواند سطح پایداری اجتماعی را ارتقاء دهد. نهایتاً، هدف غایی تمامی فعالیت ها در زمینه قدرت نرم این است که کشور به سمت رشد و توسعه حرکت کند و به جایگاه واقعی خود در عرصه بین المللی دست یابد و در این تحقیق نیز یافته ها گویای آن است که ر انجام گرفته در زمینه رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم توسط دولت جمهوری اسلامی ایران می تواند منجر به رشد و توسعه کشور در داخل کشور و عرصه بین المللی شود.

در این تحقیق تلاش شد تا الگویی جامع و کاربردی برای ارتقای رفاه عمومی با رویکرد قدرت نرم خوب طراحی گردد. پیشنهادات کاربردی تحقیق به صورت زیر است:

- پیشنهاد می گردد به منظور اجرای هریک از راهبردهای ارتقای رفاه عمومی در دولت جمهوری اسلامی ایران، فعالیت ها و راهبردهای لازم تعیین گردیده و نحوه نقش آفرینی هریک از بازیگران و وظایف و مسئولیت های آن ها مشخص شود.

- پیشنهاد می گردد شورایی متشکل از ذینفعان مختلف در دولت جمهوری اسلامی ایران تشکیل شود و ضمن پایش شاخص های مرتبط با رفاه عمومی، در صورت تغییر شرایط نسبت به بازنگری در راهبردهای ارتقای رفاه عمومی توسط دولت جمهوری اسلامی ایران اقدام شود.

- با توجه به تعدد و تنوع راهبردهای های دولت جمهوری اسلامی ایران ارائه شده در این تحقیق، پیشنهاد می گردد وضعیت موجود و مطلوب در رابطه با این راهبردها شناسایی گردد و بستر لازم برای حرکت در جهت شرایط مطلوب ارائه گردد.

- با توجه به اینکه نهادها و سازمان های متعددی در زمینه رفاه عمومی علاوه بر دولت جمهوری اسلامی ایران فعالیت می کنند، نیاز است تا ضمن شناسایی نحوه نقش آفرینی هریک از آن ها، زمینه هم افزایی بین آن ها فراهم شده و از اقدامات موازی جلوگیری شود. همچنین، دولت جمهوری اسلامی ایران می تواند در اجرای اقدامات از همکاری این سازمان ها و نهادها بهره گیرد.

منابع

- اسکندری، هانیه، داداش کریمی، یحیی، و حجتی، عبدالله (۱۴۰۰). شناسایی عوامل موثر بر حکمرانی رفاه عمومی با رویکرد توسعه عدالت اجتماعی: یک پژوهش کیفی. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۱۴(۲): ۳۰۸-۲۹۹.
- امجدی، حوریه، مطلبی، مسعود، و گنجی، قربانعلی (۱۳۹۹). تحلیل مقایسه‌ای سیاست‌های اجتماعی-رفاهی در دولت‌های احمدی‌نژاد و روحانی. *مطالعات توسعه اجتماعی ایران*، ۱۲(۳): ۱۹۱-۱۷۷.
- حری، حمید، جلالی، عبدالمجید و لشکری، مریم (۱۳۹۹). بررسی تاثیر چرخه‌های تجاری بر شاخص رفاه اقتصادی در ایران. *پژوهش‌های اقتصادی ایران*، دوره بیست و پنجم، شماره ۸۲، ۱۴۹-۱۷۲.
- خستو، مریم، یاحقی، مرضیه (۱۳۹۷). تحلیل و ارزیابی شاخص های رفاه اجتماعی در نواحی شهری با تأکید بر رویکرد عدالت (مطالعه‌ی موردی: نواحی منطقه ی ۱ شهر قزوین). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی (پژوهش‌های جغرافیایی)*، سال ۵۰، شماره ۲، ۳۱۵-۲۹۷.

- دانایی فرد، حسن و باباشاهی، جبار. (۱۴۰۰). چگونه سرمایه های انسانی بخش دولتی بر رفاه ملی تاثیر می گذارد؟. مطالعات مدیریت، دوره ۱۴، شماره ۳، ۴۸۶-۴۹۶.
- رفیعی، حسن، محقق، حسین، سجادی، حمیرا، عباسیان، عزت الله و رهگذر، مهدی (۱۳۹۴). نظر متخصصان ایرانی در مورد ابعاد و بیانگرهای شاخص رفاه اجتماعی ایران: یک مطالعه دلفی. رفاه اجتماعی، دوره پانزدهم، شماره ۵۸، ۱۲۱-۱۳۶.
- سلیمی فر، مصطفی، داوودی، آزاده و عربی، ادیب (۱۳۹۴). بررسی تاثیر ترکیب بودجه ای دولت بر شاخص های رفاه در ایران. راهبرد اقتصادی، سال سوم، شماره ۱۲، ۱۵۳-۱۸۰.
- شاه آبادی، ابوالفضل و ارغند، هانیه (۱۳۹۷). تاثیر پیچیدگی اقتصادی (ECI) بر رفاه اجتماعی در کشورهای منتخب درحال توسعه. شماره ۸۹، ۸۹-۱۲۲.
- شریفزاده، فتاح، و قلی پور، رحمت اله (۱۳۸۲). حکمرانی خوب و نقش دولت. مدیریت فرهنگ سازمانی، سال ۴، شماره ۵، ۱۱۰-۹۳.
- طاهری، سعید، و حسین زاده، مریم (۱۳۹۸). تحلیل وضعیت رفاه در ایران بر اساس شاخص های استاندارد جهانی. بررسی های آمار رسمی ایران، ۳۰(۱): ۲۸۱-۲۳۷.
- کریم پور، عیسی، عابدینی، صمد و عزیزخانی، اقباله (۱۴۰۰). مطالعه نقش کیفیت حکمرانی خوب در رفاه عمومی (مورد مطالعه: کشورهای سازمان همکاری السامی و سازمان همکاری اقتصادی و توسعه. مطالعه جامعه شناسی، سال سیزدهم، شماره ۵۱، ۲۷-۴۷.
- موسوی، میرهاشم، زاهدی وفا، محمد (۱۳۹۶). ارائه و تبیین ارکان جهت ساز الگوی راهبردی رفاه عمومی، براساس تحلیل محتوی آرا و اندیشه های امام خمینی (ره). برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، سال ۸، شماره ۳۲، ۲۳۵-۲۰۵.
- مهدوی، روح الله (۱۳۹۵). اثرات توزیع مجدد درآمد حاصل از اصلاح قیمت حامل های انرژی بر تقاضا و رفاه خانوارها با استفاده از الگوی تعادل عمومی قابل محاسبه. پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، ۳۶(۱): ۳۶-۲۱.
- نادمی، یونس، و مفتخری، علی (۱۳۹۶). حد بهینه فعالیت های دولت و رفاه اجتماعی در ایران طی سالهای ۱۳۵۴-۱۳۹۱: رویکرد سری زمانی غیرخطی. رفاه اجتماعی، ۱۷(۱): ۳۵-۹.
- Atalla, T.N., Gasim, A.A. & Hunt, L.C. (2018). Gasoline demand, pricing policy, and social welfare in Saudi Arabia: A quantitative analysis. Energy Policy, 114, 123-133.

- AnaCárcaba, RubénArrondo, Eduardo González. (2022). Does good local governance improve subjective well-being? *European Research on Management and Business Economics*. Volume 28, Issue 2, May–August 2022, 100192.
- Bairoch, P. (1993). *Economic and world history*. Chicago: University of Chicago.
- Benish, A. & Mattei, P. (2020). Accountability and hybridity in welfare governance. *Public Administration*, 98, 281–290.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. *Modern Methods for Business Research*, 295(2), 295-33.
- Duncan, G. (2010). Should happiness-maximization be the goal of government?. *Journal of Happiness Studies*, 11, 2010.
- Fleurbay, M. (2015). On sustainability and social welfare. *Journal of Environmental Economics and Management*, 71, 34-53.
- Fosu, A. K. (2017). Growth, inequality and poverty reduction in developing countries: Recent global evidence. *Research in Economics*, 71, 306-336.
- Gomez, A. F. O. & Viafara, G. M. C. (2022). Economic growth without welfare. The case of the impact of commodities on the Colombian economy. *Brazilian Journal of Political Economy*, 42(1), 1-22.
- Grundler, K. (2020). Culture, diversity, and the welfare state. *Journal of Comparative Economics*, 48(4), 913-932.
- Hensler, J., Ringle, C., & Sinkovics, R. (2009). The use of partial least square based multi group analysis. *Advance in International Marketing*, 12(4), 45-64.
- Hunt, P. (2012). Health and wellbeing: The role of government. *Public Health*, 126, 519-523.
- Kozlovskiy, S., Petrunenko, I., Baidala, V., Myronchuk, V. & Kulinich, T. (2021). Assessment of public welfare in Ukraine in the context of the COVID-19 pandemic and economy digitalization. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), 416-431.
- Legatum, I. (2020). The legatum prosperity index 2021 creating the pathways from poverty to prosperity. New-Zealand: United Kingdom. Available at <https://www.prosperity.com/rankings> (2021/4/11).
- Mc-Crea, R., Walton, A., & Leonard, R. (2015). Developing a model of community wellbeing and resilience in response to change. *Social Indicators Research*, 129, 195–214.
- Merriam, S., B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. New-Zealand: John Wiley & Sons.
- Omri, Anis. (2020) "Foreign investment and air pollution: Do good governance and technological innovation matter? ". *Environmental Research*. 185.

- Stone, M., & Geisser, F. (1975). Cross validatory choice and assessment of statistical predictions. *Journal of the Royal Statistical Society*, 36(2), 111-147.
- Voukelatou, V., Gabrielli, L., Miliou, I., Cresci, S., Sharma, R., Tesconi, M. & Pappalardo, L. (2021). Measuring objective and subjective well-being: dimensions and data sources. *International Journal of Data Science and Analytics*, 11, 279–309.
- Wang, J., Wang, C., Li, S. & Luo, Z. (2021). Measurement of relative welfare poverty and its impact on happiness in China: Evidence from CGSS. *China Economic Review*, 69, 1016-1046.
- Wang, X. & Wang L.F.S. (2021). Vertical product differentiation, managerial delegation and social welfare in a vertically-related market. *Mathematical Social Sciences*, 113, 149-159.
- Werts, C. E., Linn, R. L., & Joreskog, K. G. (1974). Intraclass reliability estimates: Testing structural assumptions. *Educational and Psychological Measurement*, 34(1), 25-33.